

Cezary Obracht-Prondzyński

Działalność Instytutu Kaszubskiego w 2002 roku

Acta Cassubiana 4, 395-399

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CEZARY OBRACHT-PRONDZYŃSKI

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU KASZUBSKIEGO W 2002 ROKU

W 2002 roku Zarząd Instytutu działał w niezmienionym składzie, spotykając się trzykrotnie: 15 marca, 19 czerwca i 11 października. Zebranie ogólne członków odbyło się 5 kwietnia. Przyjęto do grona członków Instytutu dwie osoby: prof. Stanisława Kruszewskiego, dyrektora Instytutu Polsko-Skandynawskiego w Kopenhadze oraz dr Elżbietę Wrocławską z Instytutu Slawistyki PAN w Warszawie. Jedna osoba zrezygnowała z członkostwa, a jedna – dr Leon Lubecki – zmarła. W końcu 2002 r. Instytut liczył 61 członków, w tym 5 zagranicznych.

Rok 2002 nie należał do łatwych, przede wszystkim z powodu kolejnych ograniczeń finansowych. Przykładem może być dotacja przyznana przez Sejmik Województwa Pomorskiego, która była niższa o jedną czwartą niż w roku 2001 i aż o połowę w porównaniu z 2000 r. Niestety, Komitet Badań Naukowych ponownie odrzucił zgłoszony przez nas wniosek wydawniczy w odniesieniu do wszystkich pozycji, w tym także „Acta Cassubiana”, co wydaje się być praktyką zupełnie niezrozumiałą. Szczególnie jednak trudne było wycofanie się Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego z dofinansowania etatu naszej sekretarki. Postawiło to Instytut w zupełnie nowej sytuacji.

Te i podobne decyzje spowodowały, że trzeba było częściowo ograniczyć działalność Instytutu, choć z drugiej strony nie była ona wcale uboga. Działo się tak między innymi dzięki pozyskaniu wsparcia na nasze projekty w innych instytucjach (przykładowo w urzędach gmin w Konarzynach, Człuchowie i Lipce, w Sejmiku Województwa Pomorskiego, w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, w kilku nadleśnictwach, wreszcie w firmach oraz u osób prywatnych).

Dzięki temu oraz dzięki społecznemu zaangażowaniu członków, Instytut mógł kontynuować swoją pracę. Najlepszym tego wyrazem była organizacja konferencji i seminariów. Wspólnie z *Academią Baltica* z Lubeki przygotowaliśmy konferencję „Kaschuben und Pommern” w Akademii Europejskiej w Sankelmark (19-21.04.2002). Konferencja była połączona z prezentacją książki *Pomorze – mała ojczyzna Kaszubów*.

Bardzo ważnym wydarzeniem był udział Instytutu w przygotowaniu, we współpracy z Fundacją „Instytut Artes Liberales” oraz Ośrodkiem Badań nad Tradycją

Antyczną Uniwersytetu Warszawskiego, sesji Międzynarodowej Szkoły Humanistycznej Europy Środkowo-Wschodniej nt. „Małe narody i grupy etniczne we współczesnej Europie: przykład Kaszubów” (Warszawa-Stężyca-Warszawa 9-20.09.2002). W szkole wzięło udział kilkadziesiąt osób z Białorusi, Ukrainy, Niemiec i Polski. Z ramienia Instytutu Kaszubskiego referentami (a niektórzy współorganizatorami oraz współgospodarzami) sesji byli: prof. Hanna Popowska-Taborska, prof. Jadwiga Zieniukowa, dr Tomasz Wicherkiewicz, prof. Jerzy Treder, prof. Józef Borzyszkowski i dr Cezary Obracht-Prondzyński.

Tradycyjnie już, jak co roku, Instytut był współorganizatorem konferencji przygotowanej przez oddział ZK-P w Wielkim Buczku oraz Starostwo Powiatowe w Złotowie. W tym roku nosiła ona tytuł: „Książd Patron Bolesław Domański i księża pomorscy w 80. rocznicę Związku Polaków w Niemczech” (14.09.2002). Z całą pewnością coroczne odbywanie się tych konferencji jest zasługą dr Jowity Kęcińskiej oraz zespołu „Krajniacy”.

Wspólnie z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie oraz wejherowskim Starostwem Powiatowym zorganizowano konferencję poświęconą życiu i twórczości Hieronima Derdowskiego w 150-lecia urodzin i 100-lecia śmierci (w ramach *Roku Derdowskiego*). Konferencji towarzyszyła okolicznościowa wystawa w Muzeum.

Rozwijała się również współpraca będąca wynikiem umowy między Kulturbundem Mecklenburg und Vorpommern e.V, Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym i Instytutem. Oprócz kilku spotkań roboczych w Polsce udało się przygotować konferencję w Waren (Müritz) na temat: „Auf den Spuren der Kaschuben. Geschichte und Kultur einer polnischen Minderheit im europäischen Integrationsprozess” (27-29.09.2002). Odbyła się ona w Akademii Europejskiej Meklemburgii – Pomorza Przedniego w Waren.

Oprócz działalności o charakterze konferencyjnym Instytut kontynuował prace wydawnicze. Z datą wydania w 2002 r. nakładem Instytutu ukazało się kilka pozycji: C. Obracht-Prondzyński, *Kaszubi – między dyskryminacją a regionalną podmiotowością*, Gdańsk 2002, (wydana wspólnie z Wydawnictwem Uniwersytetu Gdańskiego); *Życie codzienne na Kaszubach i Pomorzu w XVIII-XX w.*, red. J. Borzyszkowski, Gdańsk 2002 (wydana wspólnie z Instytutem Herdera w Marburgu); C. Obracht-Prondzyński, *Ku samorządnemu Pomorzu. Szkice o kształtowaniu się ładu demokratycznego*, Gdańsk 2002, (wydana wspólnie z Wydawnictwem Uniwersytetu Gdańskiego); Józef Borzyszkowski, *Kaszubsko-pomorscy duszpasterze – współtwórcy dziejów regionu*, Gdańsk 2002 (wydana wspólnie z WDP „Bernardinum”); Bolesław Jażdżewski, *Wspomnienia kaszubskiego gbur*a (część druga); Józef Pozorski, *Pasje przyrodnika* (wielkie zaangażowanie w wydanie tej książki wykazała część rodziny autora); Jan Piepka, *Spięwa i lza* (tomik wierszy kaszubskich). Szereg następnych pozycji znajduje się w opracowaniu redakcyjnym i w drukarni.

Wydawanie książek wiąże się z organizacją różnego rodzaju spotkań promocyjnych. Są one nie tylko okazją do wymiany opinii o naszych publikacjach oraz dyskusji z autorami, ale także – co nie jest bez znaczenia w sytuacji materialnej Instytutu – do sprzedaży książek. Szczególnie liczne były spotkania promocyjne i dyskusyjne związane z książką C. Obracht-Prondzyńskiego, *Kaszubi – między dyskryminacją a regionalną podmiotowością*. Odbyły się one w: Bytowie, 16.02.2002 (książkę promował J. Borzyszkowski; organizatorami spotkania był Instytut Kaszubski, Komisja Oświaty bytowskich oddziałów ZK-P oraz Oddział ZK-P w Bytowie); w Elblągu; 18.02.2002 (książkę promował Wojciech Gajewski, spotkanie zorganizowała Wyższa Uczelnia Ekonomiczno-Humanistyczna); w Gdańsku, 25.02.2002, (książkę w Domu Kaszubskim promował Brunon Synak); w Poznaniu, 11.03.2002 (w Instytucie Socjologii UAM); w Szczecinie, 8-9.04.2002 (spotkania odbyły się w Książnicy Pomorskiej, w Instytucie Historii Uniwersytetu Szczecińskiego – zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Historyczne oraz w Archiwum Państwowym, zorganizowane przez szczeciński oddział ZK-P; organizatorem szczecińskich spotkań był Kazimierz Kozłowski przy wsparciu Włodzimierza Stępińskiego i Edwarda Włodarczyka); w Miastku, 12.04.2002 (organizatorem był oddział ZK-P w Miastku oraz Biblioteka Miejska w Miastku); w Tuchomiu, 15.04.2002 (organizatorami byli Centrum Międzynarodowych Spotkań oraz tuchomski oddział ZK-P); w Kościerzynie, 25.04.2002 (organizatorami był oddział ZK-P i Biblioteka Miejska, promotorem był Tadeusz Sadkowski), w Wejherowie, 7.05.2002 (organizatorami było Starostwo Powiatowe oraz Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej); w Mostach, 17.05.2002 (organizatorami byli Gimnazjum w Mostach i oddział ZK-P w Dębogórzcu, a promocji dokonał Józef Borzyszkowski), w Słupsku, 17.06.2002 (organizatorem był oddział ZK-P w Słupsku, a promocji dokonał Zygmunt Szultka).

Ponadto odbyły się promocje innych książek. W Domu Kaszubskim w Gdańsku 15 marca 2002 r. książki Ryszarda Mielczarka *Budowa portu handlowego w Gdyni* oraz *Życie codzienne na Kaszubach na przełomie XIX i XX wieku*, pod red. J. Borzyszkowskiego promowali Bolesław Hajduk i Tadeusz Sadkowski. 15 marca miało miejsce również spotkanie z prof. Stanisławem Salmonowiczem połączone z promocją *Historii Pomorza t. IV, cz. II*, której jest on redaktorem i współautorem. Laudacji dokonał Andrzej Romanow. Książkę J. Borzyszkowskiego, *Tam, gdzie Kaszëb początk... Dzieje i współczesność wsi gminy Karsin* w Wyższej Uczelni Ekonomiczno-Humanistycznej w Elblągu 18 marca 2002 r. promował Wojciech Gajewski.

Promocji książki *Badania kaszuboznawcze w XX wieku* oraz trzeciego tomu „Acta Cassubiana” w Domu Kaszubskim w Gdańsku 5 kwietnia 2002 r. dokonali Marian Szczodrowski i Andrzej Ceynowa, a promocji wydanej przez Uniwersytet Gdański książki Wiktora Peplińskiego *Czasopiśmiennictwo kaszubskie w latach zaboru pruskiego* 24 kwietnia 2002 r. dokonał Andrzej Romanow.

Ważnym wydarzeniem było także przygotowane przez Instytut, przy udziale Zarządu Głównego ZK-P, spotkanie z Ministrem Kultury Andrzejem Celińskim w Domu Kaszubskim (11.04.2002). Poprzedziła je rozmowa przedstawicieli Instytutu i ZG ZK-P z ministrem, a następnie spotkanie, w którym brali udział przedstawiciele środowiska muzealnego, twórców ludowych, mediów, środowisk artystycznych i naukowych. Z ramienia Instytutu za przygotowanie wizyty odpowiadzialny był J. Borzyszkowski.

Niestety, kłopoty finansowe nie ominęły także Kaszubskiego Funduszu Stypendialnego im. Kazimierza Sikorskiego. Z powodu nieprzekazywania odpowiednich środków przez fundatora, mimo przeznaczenia na wypłaty stypendiów własnych pieniędzy przez Instytut, stypendyści nie otrzymywali przyznanych stypendiów regularnie. W związku z powyższym nabór kolejnych kandydatów i przyznawanie stypendiów w nowym roku szkolnym i akademickim zostały wstrzymane. Zarząd Instytutu i Rada Fundatorów postanowili zwrócić się do wielu osób i instytucji z prośbą o zadeklarowanie stałych wpłat na Fundusz, by wznowić jego działalność i pomóc najbardziej potrzebującym uczniom i studentom.

W minionym roku Instytut bardzo mocno zaangażował się w sprawę Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie. Dzięki mediacji udało się doprowadzić do wyjaśnienia sprawy odwołanego dyr. B. Brezy (i przywrócić go na stanowisko). Podjęto także rozmowy na temat ewentualnego przejęcia prowadzenia tej placówki przez Instytut. Niestety, pierwsza uchwała Rady Powiatu Wejherowskiego została decyzją Wojewody Pomorskiego unieważniona. Po dalszych rozmowach nad ewentualną umową między Starostwem Wejherowskim i Sejmikiem Wojewódzkim a Instytutem, uznano, że najlepszą formułą będzie tzw. kontrakt menażerski na zarządzanie Muzeum. Rada Powiatu oraz Zarząd Województwa Pomorskiego podjęły pozytywną uchwałę w tej sprawie.

Od początku Instytut stara się rozwijać jak najszerszą sieć współpracy. Przy organizowaniu niemal każdej naszej imprezy i przedsięwzięcia wydawniczego uczestniczą inne podmioty, dzięki czemu udaje się minimalizować koszty oraz zyskiwać coraz to nowe grona uczestników i sympatyków. Do grona naszych partnerów zaliczamy przede wszystkim: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Uniwersytet Gdański, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Kaszubski Uniwersytet Ludowy, Kaszubski Park Etnograficzny, Wydawnictwo „Bernardinum”, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Szkołę Wyższą im. Pawła Włodkowica, Instytut Sławistyki PAN, Wyższą Uczelnię Humanistyczno-Ekonomiczną w Elblągu i inne.

Instytut Kaszubski wspólnie z ZK-P gromadzi także zbiory biblioteczne, prowadząc wymianę wydawnictw z takimi instytucjami jak: Ośrodek Badań im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku, Fundacja „Pogranicze” w Sejnach, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Gdańsku, MPiMK-P i innymi.

Ważne miejsce w pracy Instytutu zajmuje także wymiana i współpraca międzynarodowa, która obejmuje przede wszystkim działalność wydawniczą i współorganizowanie konferencji (Academia Baltica w Lubece, Kulturbund e.V. Mecklenburg und Vorpommern, Instytut Herdera w Marburgu).